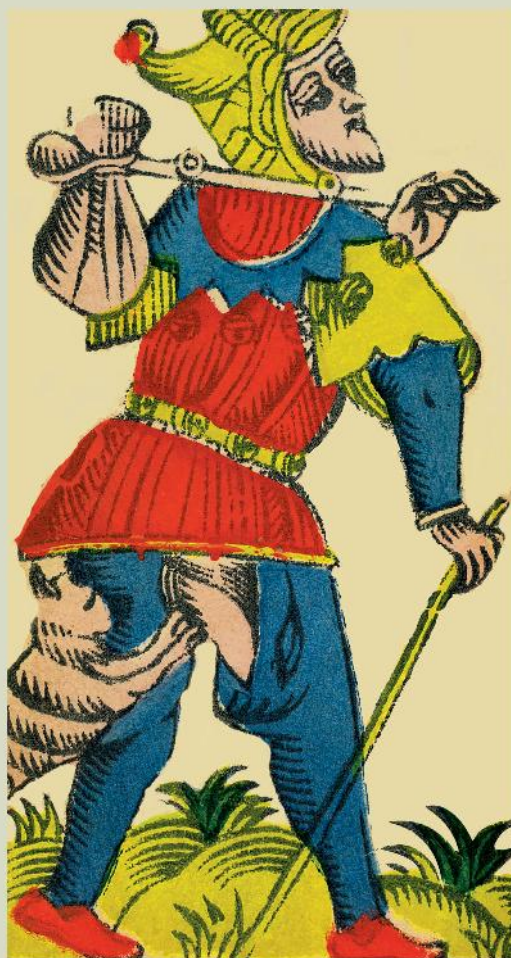

GEORGES COLLEUIL

TAROT

O viziune filozofică și terapeutică
a Tarotului de Marsilia

NICULESCU

Georges Colleuil

Tarot

**O viziune filozofică și terapeutică
a Tarotului de Marsilia**

Traducere:
Marilena Dumitrescu

NICULESCU

Credite fotografi cărțile de tarot:

Guido Gillabel's Tarot Museum Belgium

Tarotul de Marrakech este creația lui Georges Colleuil și a lui Jean-Baptiste Valadié

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

COLLEUIL, GEORGES

Tarot : o viziune filozofică și terapeutică a Tarotului de Marsilia / Georges Colleuil ;

trad.: Marilena Dumitrescu. - București : Editura Niculescu, 2022

ISBN 978-606-38-0772-5

I. Dumitrescu, Marilena (trad.)

133.4

© 2021, Georges Colleuil

Titlu original: *TAROT L'ENCHANTEUR. Une nouvelle vision du Tarot de Marseille*,
par Georges Colleuil

© Editura NICULESCU, 2022

Bd. Regiei 6D, 060204 – București, România

Telefon: 021 312 97 82; Fax: 021 314 88 55

E-mail: editura@niculescu.ro

Internet: www.niculescu.ro

Comenzi online: www.niculescu.ro

Comenzi e-mail: vanzari@niculescu.ro

Comenzi telefonice: 0724 505 380, 021 312 97 82

Redactor: Liliana Scarlat

Tehnoredactor: Lucian Curteanu

Coperta: Carmen Lucaci

Ilustrație copertă: Nebunul (Mat), prin amabilitatea lui Guido Gillabel

ISBN 978-606-38-0772-5

Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei cărți nu poate fi reprodusă sau transmisă sub nicio formă și prin niciun mijloc, electronic sau mecanic, inclusiv prin fotocopiere, înregistrare sau prin orice sistem de stocare și accesare a datelor, fără permisiunea Editurii NICULESCU.

Orice nerespectare a acestor prevederi conduce în mod automat la răspunderea penală față de legile naționale și internaționale privind proprietatea intelectuală.

Editura NICULESCU este partener și distribuitor oficial OXFORD UNIVERSITY PRESS în România.

E-mail: oxford@niculescu.ro; Internet: www.oxford-niculescu.ro

Cuprins

Prefață pentru ediția în limba română	9
Mulțumiri	13
Prefață la ediția a cincea	15
Prefață la ediția a patra	17
Prefață la ediția a treia	21
Preambul	23
Structura	29
Întrebări/Răspunsuri	31
Prezent – Trecut – Viitor	33
Trei aspecte	35
Teoria celor patru sensuri	41
Istoric	43
Transformare – Alchimie	47
Inițierea	49
Prezentarea și comentarea Arcanelor Majore din Tarotul de Marsilia	53
Magicianul	54
Papasa	63
Împărăteasa și Împăratul	70
Papa	78
Îndrăgostitul	81
Caleașca	85
Justiția	89
Ermitul	97
Roata Norocului	107
Forța	115
Spânzuratul	121

Arcana XIII	125
Temperanța.....	129
Diavolul	133
Casa Domnului	137
Steaua.....	142
Luna și Soarele.....	148
Luna.....	151
Soarele	156
Judecata.....	160
Lumea.....	163
Nebunul (Mat)	173
Referențialul Arhetipurilor Personale	185
Importanța noțiunii de limbaj în Tarot.....	187
Domificarea – Repartiția marilor Arcane	191
Prima orbită a Referențialului Arhetipurilor Personale	191
A doua orbită a Referențialului Arhetipurilor Personale.....	199
A treia orbită a Referențialului Arhetipurilor Personale	208
Inima Blazonului.....	211
Referențialul de cuplu.....	212
Câteva aspecte particulare ale unui Referențial al Arhetipurilor Personale	213
Căile	213
Oglinzile.....	214
Cele șase configurații	220
Buclele	224
Ermitul vrăjitor	231
Bob Marley	232
Cesare Pavese	238
Mahatma Gandhi	242
Câteva exemple de Referențiale comentate ale unor personalități de diverse origini.....	247
Vincent van Gogh.....	248
Edith Piaf	255
Cuplul Simone de Beauvoir și Jean-Paul Sartre	262
Concluzii.....	267
Bibliografie.....	273

Structura

Structura Tarotului nu este un rezultat al hazardului. Dacă Tarotul ar fi izvorât dintr-o inspirație sălbatică și spontană, așa cum cred unii, sau dacă ar fi fost compus *a posteriori* din elemente disparate, nu ar fi atât de bine structurat. Exact această structură este cea care face din Tarot unul dintre cele mai subtile și mai evoluat suporturi ale gândirii umane.

Cele mai multe variante de Tarot, Tarotul de Marsilia mai ales, conțin 78 de cărți. De obicei, nu folosim cuvântul „carte” în sensul de carte de Tarot pentru a ne orienta, deoarece ne aflăm pe teren necunoscut. Preferăm termenul de Arcană. Cuvântul „Arcană” evocă secretul, fiind apropiat prin etimologia comună de cuvântul „arcadă”, cu sensul de parte de deasupra a unui cufăr în interiorul căruia se află o comoară. Să ne gândim la arcada sprâncenelor, ca protecție pentru ceva prețios.

Cele 78 de arcanse se repartizează în funcție de anumite criterii, care diferă dacă adoptăm o bază astrologică sau una numerologică. O primă diviziune în două părți scoate în evidență 22 de Arcane Majore, numerotate de la 1 la 21, încununate de o Arcană fără număr, „Nebunul”, și 56 de Arcane Minore, aflate într-un raport îndepărtat, dar evident, cu jocul de 52 de cărți.

Arcanele Majore se împart la rândul lor în mai multe feluri, în funcție de unghiul în care ne poziționăm.

Pornind de la ideea general acceptată că Arcanele Majore simbolizează diversele uși ce trebuie deschise pentru a accede la starea de conștiință luminată, putem repartiza cele 21 de Arcane Majore pe trei axe.

Prima axă, axa formării (sau prima inițiere) începe cu Magicianul (I) și se termină cu Caleașca (VII). Pe această axă ne întâlnim cu primii Maeștri și ne confruntăm cu exprimarea potențialului nostru creator în plan fizic și social.

Cea de-a doua axă începe cu Justiția (VIII) și se termină cu Temperanța (XIV). Este vorba despre axa transformării, despre întâlnirea cu Maeștrii interiori și despre desfășurarea ființei în plan psihologic.

Axa a treia, de la Diavol (XV) până la Lume (XXI), este axa mutației, invitație la întâlnirea cu Maeștrii Celești și expansiune ultimă în planurile energetice superioare și spirituale. Ultimă dar nu finală, pentru că Arcana fără număr, „Nebunul,” joacă rolul modulației din muzică și ne învață, după ce am încheiat nivelul de inițiere, să ne reluăm bastonul de pelerin, să pornim din nou pe drumul fără întoarcere și să începem un nou parcurs de evoluție, pe alte planuri.

Această împărțire a Arcanelor Majore în 22 de capitole ne amintește, fără îndoială, de structura unui mare număr de texte cu destinație înaltă. *La Cité de Dieu* a Sfântului Augustin conține 22 de cărți, printre care cartea 4 „Cum să extindem Imperiile” (Arcana IV din Tarot: „Împăratul”), cartea 16 „Confundarea limbilor” (Arcana XVI din Tarot „Casa Domnului,” care evocă Turnul Babel), cartea 20 „Resurecția, Judecata de apoi” (Arcana XX din Tarot, „Judecata”).

Tot 22 de capitole găsim și în *Tableau naturel des rapports qui existent entre Dieu, l'Homme et l'Univers* de Louis-Claude de Saint-Martin, precum și în Apocalipsa lui Ioan, pentru a menționa doar câteva scrieri.

Cele 56 de Arcane Minore sunt împărțite în patru suite sau polarități, cu câte 14 Arcane fiecare, și se referă esențialmente la domenii energetice. Cele patru polarități, numite Bâte, Cupe, Spade și Monede în limbajul tarologic, corespund fiecare, în limbajul culorilor heraldice și emblematice ale jocurilor de cărți tradiționale, Treflei, Cupei, Picii și Caroului. Aceste patru energii sunt asociate celor patru elemente de polaritate fundamentale ale energiei cosmice și universale, adică Focul, Apa, Aerul și Pământul. Prin urmare, avem, într-un fel, 14 Arcane de Foc, 14 Arcane de Apă etc.

Aceste Arcane se împart, la rândul lor, în două. O primă succesiune de numere, de la 1 la 10, cărora li se adaugă o serie de patru figuri, familia regală formată din Rege, Regină, un Cavaler și un Valet.

Întrebări/Răspunsuri

Despre Tarot circulă o mulțime de idei preconceptuate. Potrivit unora dintre ele, Tarotul ar răspunde întrebărilor ce îi sunt puse. Eu nu cred că ar trebui să-l abordăm în acest fel. Mai degrabă decât să răspundă întrebărilor ce îi sunt puse, Tarotul formulează chiar el întrebări acolo unde credeam că avem răspunsuri. El nu conține cunoștințe fixe, închise ici și colo în micile imagini cartonate, ci le adresează întrebări informațiilor pe care le-am cantonat în marile noastre creiere inteligente. În sensul acesta putem spune că Tarotul este filozof, că este un autentic Maestru: el nu transmite cunoștințe, ci pune întrebări cunoștințelor pe care noi le purtăm în noi. Ne permite să depășim noțiunea de „a ști”, pentru a ajunge la domeniul pur al cunoașterii. În cuvântul „a ști”, ghicim verbul „a avea”³. Cunoașterea este o acumulare de date; „posedăm” cunoștințe de informatică, limba engleză sau matematică. În timp ce etimologia cuvântului „cunoștință” trimite la aspectul înnăscut al cunoașterii. Cunoaștere: „a te naște cu”... Această etimologie, pusă în evidență în repetate rânduri de Henri Corbin, evocă teoria reamintirii a lui Platon. Să descoperi „nașterea” în cuvântul „cunoaștere” înseamnă să te conectezi și mai mult cu o stare interioară care aspiră la maturitate, care se află în gestație și care, precum trandafirul, se pregătește să înflorească pentru a se deschide spre... nimic (căci, la urma urmei, ce generează sentimentul de frumusețe atunci când un trandafir stă să se deschidă? Nu ceea ce conține el în interiorul lui, ci, pur și simplu, magia deschiderii). Trandafirul se deschide pentru ceea ce promite imposibilul.

Cunoștința este vid, exact opusul cunoașterii.

---

³ În limba franceză, *savoir* înseamnă „a ști” și *avoir* înseamnă „a avea”; *naître* înseamnă „a se naște” și *connaître* „a cunoaște” (*n. trad.*)

Trei aspecte

Tarotul, oglindă a sinelui și memorie a civilizațiilor umane, prezintă, printre altele, un centru de interes triplu, care le-ar putea provoca un adevărat blocaj persoanelor cu motivații multiple.

Cele trei aspecte sunt următoarele: mai întâi, Tarotul este un catalog de simboluri. Un catalog universal de simboluri, un catalog de simboluri universale în sensul a ceea ce psihanalistul elvețian Carl Gustav Jung numea arhetipuri, cu alte cuvinte, modele preformate în inconștient, care aparțin întregii umanități. Astfel încât avem un număr nesfârșit de școli inițiatice, școli ale misterelor, filozofii, tradiții, chiar religii care au utilizat Tarotul, împrumutând diverse elemente iconografice pentru a-și îmbogăți propria limbă și aducându-i în schimb un întreg material simbolistic. De altfel, dacă privim cu lupa unele dintre imaginile Tarotului, descoperim în ele simboluri ale Templierilor, de exemplu pe mănuașă de pe mâna stângă a Papei, simboluri cabalistice, numerologice sau astrologice: Steaua, Luna, Soarele, dar și mici semne astrologice mai subtile, precum glifa solară în acoperământul de pe capul Justiției sau deasupra felinarului Ermitului. Descoperim de asemenea simboluri ermetice, alchimice, pitagoreice, însemne ale tradiției catolice, ale ezoterismului creștin, semne masonice, rozacruce, gnostice. În fine, toți aceia de pe planetă care au fost preocupați, îndeaproape sau tangențial, de trezirea interioară și de calea creșterii, cei care au perceput relațiile dintre lumea umană, lumea naturală și lumea spirituală au găsit în Tarot o mină inepuizabilă de simboluri, la care au contribuit ulterior cu propria semnătură.

În Evul Mediu, unii ucenici au folosit Arcanele Tarotului ca modele, reproducându-le pe coloanele catedralelor pe care le-au construit. Astfel, *Cartea*

lui Thoth, cum se numea atunci, a constituit o paletă grafică a virtuților, scenelor biblice, imaginilor Pasiunii.

Tarotul este arhiva unei prezențe reale, inițiatice și culturale, pentru cei ce știu să o descifreze.

Ca un al doilea centru de interes, Tarotul este o sursă de inspirație creatoare și poetică. Fiind o „Carte de imagini”, are cu certitudine un rol de jucat într-un secol în care imaginea și-a dezvoltat imperiul... Copiilor le plac mult imaginile Tarotului; puneți-i unui copil în mână o arcană de Tarot și el o va transforma într-un veritabil suport pentru a se exprima. Psihologii și psihoterapeuții au înțeles acest lucru și astăzi sunt din ce în ce mai mulți cei care au integrat Tarotul, sau măcar spiritul acestuia, printre instrumentele lor terapeutice sau seturile de teste. Să ne amintim itinerarul testului psihologic al lui Rorschach. El s-a inspirat inițial dintr-o tradiție inițiativă ce consta în descifrarea unui sens ascuns și în citirea viitorului în pete de cerneală, de vopsea sau de sânge. Așadar, Tarotul este un joc, iar acest aspect ludic a făcut din el o vie și dinamică sursă de creativitate. Numeroși creatori au fost inspirați de cărțile Tarotului și i-au dat un titlu de noblețe. Cuvântul „Tarot” a apărut prima dată în literatură la Rabelais, în *Gargantua*. Tarotul le-a plăcut și altora care au descoperit în el sursa vie a unei inventivități fertile. Este foarte clar că Cyrano de Bergerac s-a inspirat după anumite imagini ale Tarotului în celebra sa povestire *Voyage dans la Lune (Călătorie pe Lună)*. De exemplu, „Mașina” folosită de personajul principal pentru a scăpa de forța de atracție terestră folosește roua pe post de carburant. Dar roua este un simbol alchimic și reprezintă apa ce vine din pământ și urcă la cer. Regăsim aici metafora evoluției energiilor a căror mișcare (dinspre pământ spre cer) evocă tema creșterii. În Luna, Arcana XVIII din Tarotul de Marsilia, distingem foarte clar picături care părăsesc pământul ridicându-se spre cer. Să-i dăm însă cuvântul naratorului:

„Când m-am dezmeticit complet și nimic nu m-a mai împiedicat să înțeleg că revenisem în lumea aceasta, m-am lăsat condus unde au vrut acei țărani. Nu am apucat să ajung însă la intrarea în sat, la depărtare de o milă, când câinii satului s-au repezit grămadă spre mine și, dacă frica nu m-ar fi aruncat într-o casă unde m-am baricadat împotriva lor, aș fi fost fără îndoială copleșit. Un sfert de oră mai târziu, numai ce am auzit o hărmălaie făcută de toți câinii, presupun, din acel

regat; erau de la dogi germani până la bichoni și urlau cu cea mai cumplită furie, de parcă ar fi sărbătorit aniversarea primului lor Adam. Nu mică a fost admirația produsă de această aventură tuturor celor ce i-au fost martori; dar imediat ce am început să visez cu ochii deschiși la această întâmplare, am început să-mi imaginez că toate animalele acelea se învrăjbisera împotriva mea din cauza lumii din care veneam; «căci, îmi spuneam în sinea mea, cum sunt obișnuite să latre la Lună, pentru durerea pe care le-a provocat-o ea de atât de departe, au vrut fără îndoială să se arunce asupra mea pentru că răspândeam mirosul de Lună, care le supăra.» Ca să mă eliberez de aerul acela puturos, m-am pus gol pușcă la soare, pe o terasă; am rămas acolo patru sau cinci ore la rând; la urmă am coborât, și câinii, ne mai simțind influența ce mă făcuse inamicul lor, s-au întors fiecare la casa lui.”

(Cyrano de Bergerac, *Voyage dans la Lune*, GF, Flammarion)

Sunt doi câini în Arcana XVIII, Luna. Câinii latră după personaj, pentru că, spune el, simt mirosul Lunii. Iar terasa pe care se va expune mai apoi naratorul ne reamintește foarte clar de Arcana XIX, Soarele. Cunoaștem faimosul text poetic *Arcana 17* al lui André Breton. Suprarealiștii, în general, erau mari admiratori ai Tarotului de Marsilia, la fel ca Jonathan Swift, autorul *Călătoriilor lui Gulliver*, Jules Verne, a cărui operă vizionară datorează mult *Cărții lui Thoth*, Italo Calvino care, în *Castelul destinelor încrucișate*, reia structura și imaginile mai multor cărți de Tarot, pentru a le permite personajelor care au pierdut obișnuința cuvintelor să se întâlnească și să-și spună povestea. Shakespeare însuși cunoștea Tarotul. *Visul unei nopți de vară* sau *Regele Lear* sunt influențate în mare măsură de personajele, decorurile și costumele din Tarotul tradițional. Salvador Dali a realizat propriul său Tarot, sculptorița Niki de Saint Phalle s-a inspirat din Tarot pentru a crea douăzeci și două de piese foarte frumoase în regiunea Florenței. Pe urmă, să nu-l uităm pe Gérard de Nerval care nu rata să facă o etalare înainte de a scrie o poezie sau să-și organizeze unele dintre operele majore, precum *Aurélia*, reproducând arhitectura inițiativă a Tarotului.

Să recitim unul dintre poemele lui Gérard de Nerval, veritabil omagiu adus Tarotului de Marsilia.

El Desdichado

*Sunt Tenebrosul, Văduvul, Neconsolatul,
Prinț de Aquitania cu turnul prăbușit;
Unica mea Stea a murit și lăuta mea, presărată cu stele
Poartă Soarele negru numit melancolie.*

*În bezna mormântului, tu care m-ai consolată,
Dă-mi înapoi Posillipo și marea Italiei
Floarea ce-i plăcea atât de mult inimii mele dezolate
Și bolta unde vița se-mpletește cu trandafirul.*

*Aș putea fi Amor sau Phoebus, Lusignan sau Byron?
Fruntea-mi e încă roșie de sărutul reginei;
Am visat în grota în care înoată sirena...*

*Învingător, am traversat de două ori Acheronul,
Însoțind rând pe rând cu lira lui Orfeu
Suspinele sfintei și strigătele zânei.*

Reperăm în text câteva trăsături specifice tradiției alchimice.

Văduvul, desemnat în înțelegciunea ermetică ar fi cel care, simțindu-se separat de Lumină, pornește în căutarea părții sale de eternitate. Recunoaștem destul de ușor sub această întruchipare pelerinul din Tarotul de Marsilia: Ermitul. Turnul prăbușit trimite la Casa Domnului. Steaua, Soarele sau Îndrăgostitul („sunt Amor sau Phoebus”) sunt imagini principale ale Arcanelor Majore, iar coroana roșie așezată pe fruntea Împărătesei pare să-l fi inspirat la rândul ei pe poet: „Fruntea-mi e încă roșie de sărutul reginei.”

Cel de-al treilea centru de interes al Tarotului de Marsilia, probabil cel mai important, este călătoria inițiativă, drumul interior ce trebuie să-l conducă pe Magician, prima Arcană, până la Arcana XXI, Lumea, care reprezintă finalitatea căutării, ceea ce, în plus, nu este un sfârșit în sine. Magicianul pleacă să cucerească lumea. Pentru a reuși acest demers se va confrunta pe drum cu mai multe încercări, experiențe și mai ales învățăminte ce îi vor permite

treptat să edifice în el însuși ceea ce Jung numește „Omul Total”. Parcursul acesta evocă un fel de poveste, un model a tot ce poate fi identificat într-o narațiune inițiativă. Micul Prinț, în mod special, amintește de Magicianul din Tarotul de Marsilia. Un tânăr ce poartă în sine o mare speranță, o mare simplitate și o mare forță și care este gata să-și părăsească propria planetă pentru a se întrupa în inima unui om solitar. Avem de-a face aici cu ilustrația poetică a procesului încarnării. La fel cum Magicianul îi va întâlni în drumul său pe Maeștrii Tarotului, Micul Prinț va primi pe fiecare planetă pe care poposește, cu ocazia unei întâlniri de excepție, o învățătură care îl va ajuta să se încarneze. Cât privește încarnarea lui pe pământ, aceasta se va petrece în deșert, acolo de unde Saint-Exupéry, reținut la sol din cauza unei defecțiuni a avionului său, nu mai reușește să plece.

Transmutația va fi posibilă datorită întrupării Micului Prinț în inima pustie a omului care nu mai reușește să se ridice. Grație acestei întâlniri inițiatice, poetul își va întinde din nou aripile și va reveni acasă.

Micul Prinț este modelul tipic al narațiunii inițiatice. Totul începe cu o plecare legată de necesitatea detașării. Doar că nimic nu este mai dificil: întotdeauna există undeva un trandafir, trei vulcani care șuieră, chiar și acela stins, nu se știe niciodată... Dacă Tarotul de Marsilia este într-o oarecare măsură povestea *Micului Prinț*, el devine și pentru *Alice în Țara Minunilor*, *Tom Degețel*, *Cenușăreasa*, *Albă ca Zăpada*, pentru toate poveștile care au în comun călătoria spre trezire, un model al confruntării cu demonii interiori și transmutația propriei valori. Misiunea simbolică constând în trezirea prințesei adormite, pe care psihologia analitică de inspirație jungiană a identificat-o cu „anima”, echivalează cu trezirea în noi a constituenților de bază ai „*sophia*”, adică ai înțelepciunii sufletului nostru. Orice parcurs inițiativ poate fi citit ca un model al istoriei noastre personale, al propriei vieți, atât timp cât înțelegem semnele pe care le întâlnim pe drum și le dăm un sens, atât timp cât transformăm încercările prin care trecem în experiențe fertile, cât transformăm obstacolele în trambuline. În sensul acesta, cel de-al treilea aspect al Tarotului de Marsilia ne conduce în mod necesar la noțiunea de oglindă. Dacă este memorie prin faptul că păstrează înregistrate, precum arhivele unei biblioteci interzise sau ale unui sfânt altar, totalitatea arhetipurilor de pe planetă și simbolurile vie ale ansamblului marilor tradiții spirituale ale umanității, Tarotul de Marsilia este oglindă și în sensul în care ne permite, în fața anumitor Arcane, să privim în noi înșine partea ce corespunde Arcanei

respective. Este evident că atunci când mă uit la Justiția din Tarotul de Marsilia, mă confrunt cu justiția mea interioară. Dacă mă uit la Diavol, cel ce mă interpelează este demonul meu personal. Când studiem simbolurile Tarotului, nu este vorba despre dobândirea unei cunoașteri exterioare, ci despre a vedea în ce fel diferitele imagini întâlnite au ecou înăuntrul nostru. Iată, așadar, trei aspecte fundamentale, trei centre de interes ale Tarotului de Marsilia. Memorie, pentru că este un catalog de simboluri, sursă de inspirație creatoare și oglindă, pentru că Tarotul de Marsilia este ilustrarea unui parcurs inițiativ. Acest drum este cel ce conduce, înainte de toate, spre libertatea interioară. Prezența Nebunului, ultima Arcană Majoră, sugerează puternic acest lucru.

Nebunul (Mat)

Iată, aşadar, Nebunul, personajul fără număr, la locul său pretutindeni, un fel de joker de la cărţile de joc, fiinţă enigmatică ce merge pe cărări neumblate. Am văzut ceva mai înainte prezenţa în cuvântul „Mat” a unei etimologii care aduce aminte de moarte, dar şi rădăcina greacă „*mathe*”: „a şti,” care se află şi la originea cuvântului „matematică.”

Pe de altă parte, în limba veneţienilor, cuvântul „Mat” înseamnă nebun. Nebunia, înţelepciunea şi moartea, iată cele trei vârfuri ale unui triunghi iniţiativ care ilustrează perfect parcursul adeptului.

Nebunul este o Arcană a Tarotului care generează complicaţii. Locul ei nesigur în structura jocului, explicat mai ales prin faptul că nu are număr, face din ea simbolul iraţionalului. Dar ce este iraţionalul dacă nu o altă modalitate de a aborda realul? Etichetăm ca iraţional tot ce scapă, mai mult sau mai puţin, sacrosanctei legi a cauzalităţii. Astăzi ştim că această lege nu reuşeşte să explice în totalitate complexitatea Universului, începând cu infinitul mic sau cu structura atomică a materiei.

În Renaştere şi după lucrările lui Descartes, se făcea o distincţie netă între ceea ce ţinea de spirit şi ceea ce ţinea de materie. Dualitatea aceasta îi oferea primului o demnitate superioară, permiţându-i să-i comande celei de-a doua. Această viziune mecanicistă, newtoniană a Universului se numeşte idealism. Odată cu revoluţia mentalităţilor, în secolul al XVIII-lea, oamenii încep să conştientizeze legătura indisolubilă dintre uman şi materie. Devine clar foarte curând că acţionând asupra celei din urmă, omul acţionează şi asupra sa: prin urmare, el poate modifica condiţiile de existenţă, modificând de fapt mediul său material. S-a născut materialismul. Astăzi această dublă viziune a lumii nu mai este suficientă. Deoarece omul face parte integrală din mediul său, cine vrea să schimbe Universul trebuie să schimbe individul, dar schimbând individul, modificăm mediul. Omul şi mediul său, spiritul şi materia sunt unite.

Fizicianul contemporan Niels Bohr afirma în legătură cu acest subiect că marele punct de cotitură al cunoaşterii în secolul XX a fost „limitarea concepţiei mecaniciste despre lume şi emergenţa unei noi paradigme”.

În filozofia clasică, de exemplu la Kant, obiectele sunt conținute în spațiu și timp. Putem crede într-o noțiune căreia îi spunem vid. Materia și spiritul sunt conținători. De la apariția acestor concepții noi despre lume, nu mai vorbim de vid. Nu putem spune că într-un spațiu dat nu se află nimic. Există întotdeauna probabilitatea de a apărea ceva, o energie a cărei durată de viață este foarte scurtă, cum ar fi, de exemplu, o pereche electron-pozitron, o energie formată din materie și antimaterie.

La sfârșitul Evului Mediu, Sfântul Bonaventura, învățător serafic al Bisericii, scria că noi percepem lumea exterioară a spațiului, timpului și obiectelor cu ajutorul ochiului de carne, că putem dobândi cunoștințe despre obiecte grație unui al doilea ochi, ochiul rațiunii, dar că al treilea ochi, ochiul contemplației, este cel prin care omul se poate ridica până la cunoașterea realităților transcendente, dincolo de sens și rațiune.

Nebunul (Mat) din Tarotul de Marsilia reprezintă acea parte din sufletul nostru care se poate uni cu planul divin, în afara perimetrului mentalului, prin grația și revelația acordate celui ce pornește la drum.

Nebunul reprezintă privirea cu care ne uităm la ceea ce ne scapă, la ceea ce nu înțelegem. El întruchipează libertatea fundamentală a omului în fața determinismului legilor naturale.

Și Magicianul ilustrează o anumită formă de libertate. Aceea de a acționa într-o lume ale cărei valori nu le mai cunoaștem și ale cărei limite vrem să le depășim.

Libertatea Nebunului este diferită de aceea a Magicianului care se joacă cu lumea și cu simbolurile, pentru că îi cunoaște legile fizice și naturale. El este liber în sensul în care vorbește Rousseau despre libertate, adică respectarea conștientă a legilor naturale. Nebunul este liber pentru că se mișcă într-o lume fără trecut, fără viitor, deci lipsită de dualitate. El înaintează fără să se uite înapoi și fără să-i pese de obiectivul său; obiectivele, conținute în Arcana XXI, Lumea, Magicianul le avea înaintea sa, dar Nebunul le-a integrat. Poate le are în traistă... Ele s-ar fi putut afla deja în sacul de pe masa Magicianului.

De la Nebun nu mai facem diferența între conținător și conținut, între subiect și obiect, între gândire și materie, între observator și observat. Nebunul refuză să privească lumea ca pe ceva exterior. El se aruncă în lume, se amestecă cu ea, el este lumea.

Magicianul se afla în lume.

Nebunul este lumea.

El accede la misterul lumii pătrunzându-l. Așa cum l-a pătruns Swedenborg. La fel ca Artaud, Nerval sau Nietzsche. Îl pătrunde prin beție, vertij și dans, la fel cum dervișii rotitori pătrund în realitatea lumii topindu-se în marele maelström al Universului.

Nebunul domină lumea la fel cum ar fi putut să o facă Rimbaud, dacă pe la vârsta de douăzeci de ani nu ar fi renunțat să mai scrie, așa cum, înspăimântați de abis, dăm adesea înapoi, pentru că vertijul rămâne ultimul parapet al rațiunii.

Astfel, nebunia exprimată de Mat ține mai degrabă de domeniul înțelepciunii decât de acela al psihopatologiei.

Nebunul sugerează lacune în spațiul-timp, întreruperi ale continuumului care este durată, căderi ale cauzalității și, de aici, poate să-și joace rolul în orice punct al drumului inițiativ.

Iată de ce nu are număr și iată, de asemenea, de ce este invocat de Arcana XIII: arcana fără nume face pereche cu arcana fără număr.

În limba arabă, cuvântul „Mat” evocă ideea de moarte, iar originea maură a jocului de Tarot, deși nu a fost demonstrată în mod indiscutabil, rămâne din acest motiv foarte probabilă.

La Mat, nebunia cristalizează temerile societății. De altfel, condiția atribuită de o societate răătăciților ei, marginalilor și nebunilor de toate felurile este proporțională cu nivelul ei de evoluție.

Țările în care Nebunii nu se aud, în care nu sunt ascultați, în care sunt închiși în spatele sârmelor ghimpate sunt exact acelea în care se aud cadența cizmelor, urletele câinilor și sirenele din turnurile de veghe.

Nebunul este un rebel

Acest „joker” regal nu contează nu pentru că este lipsit de valoare numerică! Dimpotrivă. Vagabondul din Tarotul de Marsilia se comportă într-o manieră cu totul originală. Lipsit fiind de un număr care i-ar conferi un loc pe scara inițierilor, Nebunul scapă oricărei încercări de a-l închide sau de a-l clasifica; el este la locul lui peste tot, mai degrabă liber decât rătăcitor, înțelept mai curând decât nebun... Dar unde este granița, în cele din urmă?

Într-adevăr, Nebunul încalcă granițele, pe acelea care separă raționalul de irațional, vizibilul de invizibil, lumea sensibilă de lumea inteligibilă, lumea cunoscută de lumea necunoscută. Călare între două universuri, două spații-timp, Nebunul reamintește nu numai de personajele feerice ale lumilor divine care, disimulate sub aparențe înșelătoare, vizitează uneori lumile oamenilor, ci și de șamanii capabili, pentru a veni în ajutor unei ființe aflate în suferință, să iasă din propriul corp și să salveze din mâinile Cerșetoarei sufletul unui nefericit care nu mai reușește să rămână fixat în corpul ce i-a fost dat.

Nebunul este rebelul! El devine *persona non grata*, deci interzis!

Interdicție de ședere, interdicție bancară. În fața rebelului rămânem „interziși”! Iată de ce Nebunul rămâne între două lumi: el părăsește Lumea 21 pentru a intra în Lumea 21 bis.

Una dintre trăsăturile esențiale ale Nebunului este poziția încălecată. El are puterea să încalce frontierele. Inesizabil, îl credem aici, când el este deja acolo! Ca și când ar trăi într-un *no man's land*³⁶, în care, de altfel, nu rămâne niciodată pentru mult timp. Noțiunea de încălecare îl apropie de șamani. Vrajitor, *medicine man*³⁷, vindecător, înțelept, șamanul este înzestrat cu cele mai mari puteri și merită cel mai mare respect. În Provence, el este *fada* (atins de zâne), în Grecia ar fi desemnat cu termenul *pharmakos* (otrava cetății), în țările arabe este cunoscut ca Majnun!

---

³⁶ Ținut al nimănu, în limba engleză în original (*n. trad.*)

³⁷ Vraci, în limba engleză în original (*n. trad.*)

Aducător de neliniște, uneori periculos, șamanul fascinează și transgresează ceea ce este interzis prin purificare. Dar de cele mai multe ori el este cel îndepărtat de societate. Este redus la statutul de vagabond, de cerșetor sau de travesti, chiar dacă zdrențele lui sunt cusute cu lumină! Dar cine să vadă? Șamanul, ca și Nebunul, poate lua înfățișarea unui vultur, sau a unui tigru, poate deveni vânt, ploaie. El călătorește dintr-un corp într-altul, simțindu-se peste tot acasă și nicăieri acasă.

Refuzul este prima etapă a rebeliunii, acceptarea este ultima ei etapă. Să accepți fără să te supui, când totul se agită în jurul tău, iată ce amintește Forța, un semnal de imobilitate într-un mediu în care totul se agită.

Interzisul este prezent, dar alunecă. Încetul cu încetul reușim să ieșim din acest sistem normat, definit prin decrete care interzic și autorizează.

Nebunul este cel mai puțin consensual dintre toate Arcanele. Iată pe cel mai rebel dintre rebeli. Călătoria lui este transhumanță! Niciun moment de odihnă, drumul i se desfășoară sub picioare și fiecare dintre pașii lui inventează drumul. El este foarte diferit de Ermit care pătrunde pe drumuri parcurse de strămoși înaintea lui. Drumuri îngropate pe sub măracini, drumuri amintiri despre trecut. Drumul Nebunului aparține viitorului, iar cel al Calesțtii, prezentului. Iată-o, cea mai consensuală dintre toate Arcanele: Caleașca! Ea merge pe drumuri clasice, marcate, cunoscute de toți, fără să producă valuri. Caleașca tropăie cu picioarele, Nebunul are copite groase. Nebunul este un marginal, un bolnav a cărui boală are un caracter sacru, neliniștitor.

Nebunul merge

Vagabond sfânt, el merge fără să știe cu adevărat încotro. Știe că avansează. Orizontul, speranța, idealul său se află întotdeauna în fața lui. Avansează pe un drum pe care nu i l-a arătat nicio mână, pe care nu l-a deștelenit niciun braț, pe care n-a mai călcat niciun picior. El își trasează drumul mergând. Așa cum scrie poetul spaniol Machado: „*Caminante, no hay camino, Se hace camino al andar.*”³⁸.

---

³⁸ „Călătorule, nu există potecă, calea se face mergând”, în limba spaniolă în original (n. trad.)

Nebunul merge

El duce pe umăr o bocceluță al cărei conținut rămâne misterios. Drum de rătăcire, însoțit de delir. Nebunul se situează la mijlocul distanței dintre înțelepciune și nebunie. Navighează între aceste două tendințe. De altfel este și foarte greu de cunoscut granița dintre una și cealaltă. În Ecleziastul se spune: „Nebun în ochii oamenilor, înțelept în ochii lui Dumnezeu.”

Nebunul merge

El nu se preocupă de cum este judecat, el avansează, parcurge drumul. Este pelerinul ultimului ceas. Nu se preocupă de cățelușul care, agățându-i-se de îmbrăcăminte, îl mușcă de fund sau încearcă să-l împiedice să înainteze. Tot ceea ce îl împiedică pe Nebun să înainteze înaintează împreună cu el. Deviza lui: „Cine ține la mine mă urmează!” Nebunul este un farsor în sensul sacru al termenului. El este la locul lui peste tot.

Nebunul merge spre libertate..., iar eu merg împreună cu el.

Nebunul este contrabandist, el transmite cunoaștere prin contrabandă, în compania Diavolului și a Casei Domnului și alături de aceștia face parte dintr-o echipă sfântă... Echipă sfințită!

Greu să-i controlezi. Nu trebuie să căutăm în altă parte originea frazei „6, vine poliția”, atât de dragă „argonauților” de pe colina Montmartre.

Nebunul simbolizează limita fragilă dintre „normal” și „anormal”, dintre sănătatea mentală și nebunie.

El iese dintr-o lume, începe să exploreze altă lume, neînțeles sau judecat greșit de alții...

Putem spune că Nebunul „abandonează” lumea, în timp ce Spânzuratul se abandonează în voia lumii...

Pentru a-și putea găsi locul în lume, Nebunul trebuie să devină Împăratul, altfel renunță la lume și devine un fel de vagabond.

Care este legea lumii? Nebunul nu se supune decât legii sale interioare, în măsura în care ea este sincronizată mai degrabă cu legea cosmică decât cu cea socială. Lumea Tarotului oferă ambele fațete ale legii și încearcă să le armonizeze.

Există ceva mai neobișnuit decât Nebunul? El scapă tuturor încercărilor de a-l închide în țesătura densă a logicii și raționalului. Scapă numerelor, legii, limitelor. Nebunul este înțeleptul absolut, de o genialitate nesfârșită, dar este totodată și nebunul absolut, care nu poate fi capturat.

În 2007 am creat Tarotul de Marrakech, împreună cu pictorul Valadié. În acest Tarot, ale cărui surse le-am putut urmări în Maroc până în secolul al XI-lea, Arcana fără număr se numește Majnun. Personajul acesta emblematic al culturii arabe este nebun, fără îndoială. Dar este nebun de iubire. Nebunul (Mat) și Majnun se îmbogățesc unul pe altul.

Ceea ce am înțeles despre Mat ne lămurește în privința lui Majnun... Ceea ce am înțeles despre Majnun ne lămurește cu privire la Mat. Ei sunt realmente unul oglinda celuilalt.

Mat și Majnun se aseamănă în anumite privințe, dar sunt și foarte diferiți. Între ei se „rad” reciproc.

Nebunul este un rebel în societate, un escroc, un nelegiuit, un golan, un rebel. El este imposibil de prins, este de neclăsat, incasabil.

Majnun este dedicat complet Universului și iubirii. Scorpionii, șerpilor și hienele încearcă să-l devieze de pe drumul înțelepciunii, dar nu reușesc.

Are o privire iluminată. Unii ar spune aprinsă! Zâmbetul pe care îl afișează este cu totul diferit de al Nebunului. Zâmbetul Nebunului este cinic, ironic, nepăsător, provocator, batjocoritor precum cântecul mierlei... Zâmbetul lui Majnun este fericit, copleșit, încântat. Încântat ca și cum ar fi fost răpit din teritoriile mediocrității și un djinn binevoitor, care ar fi pus stăpânire pe sufletul lui, l-ar fi condus spre ținuturile glorioase ale pământului promis!

Cum se explică faptul că cel nebun din iubire este un înțelept autentic? Acesta a depășit nevoia de a fi iubit și își revarsă iubirea cu autentică generozitate.

El nu suferă de sentimentul de nesiguranță caracteristic oamenilor, în general. Ceea ce nu îl împiedică să resimtă o mare suferință atunci când ființa pe care o iubește nu îl iubește la rândul ei, sau nu îl mai iubește; dar suferința lui nu este o plângere, ci se transformă într-un cânt universal, pe

care oamenii și-l transmit apoi din generație în generație... Durerea nu este disperare...

Cel nebun din iubire nu cunoaște disperarea pentru că este nebun din iubirea pentru iubire, el iubește iubirea și iubirea nu-l părăsește niciodată.

Majnun are dreptul la durere, dar nu cunoaște nevoia de a fi iubit și cu atât mai puțin de a fi preferat.

El suferă totuși din cauza insecurității sociale. Oamenii nu-i fac loc în comunitatea lor. Când nu este de-a dreptul respins sau închis, își bat joc de el... Ca de un fel de handicapat. Majnun, ca și Mat, de altfel, nu este înscris în niciun partid, nu face parte din nicio asociație sau confrerie, nu cotizează la nicio casă, dacă nu la aceea a insecurității sociale...

Toată gândirea occidentală ridică în slăvi triumful rațiunii asupra nebulniei. Nebunia din iubire nu-i scapă nici ea acestei reguli. Pasiunea se reduce la pasivitate, după cum reamintește etimologia acestui cuvânt (în limba latină *patio* = pasiv). Pasionații, cei nebuni din iubire, nu-și au locul în societățile în care stabilitatea emoțională rămâne o valoare esențială. În volumul lui George Orwell, *1984*, două infracțiuni sunt pasibile de pedeapsa cu moartea prin torturi atroce: „a gândi cu propria minte” și „a te îndrăgosti.”

În societatea occidentală cele două noțiuni sunt antagoniste. Dacă te îndrăgostești, nu mai poți gândi cu mintea ta!

În Orient dimpotrivă, nebunia din dragoste este o cheie de acces la unitatea divină, la experiența cosmică. Nebunul din iubire este mai aproape de Dumnezeu decât oricine altcineva. Nebunul din iubire trăiește cele mai mari aventuri umane.³⁹

Ca dovadă, această scrisoare adresată, se pare, de Antonin Artaud șefilor de la azilurile de nebuni, care descrie cu o vehemență ieșită din comun condiția impusă Nebunului în societatea noastră.

---

³⁹ Vezi de același autor, în colaborare cu Jean-Baptiste Valadié, *Le Tarot de Marrakech, le livre, Trajectoire; Le Tarot de Marrakech, le jeu* și materialul audio disponibil de la autor. (n.a.)

Referențialul Arhetipurilor Personale

Așa cum arată și denumirea, Referențialul Arhetipurilor Personale este o enumerare de calități personale la care ne putem raporta permanent. Tarotul este o reprezentare a Universului. Putem considera cele 78 de Arcane tot atâtea chei și căi susceptibile să-l conducă pe cel ce caută spre aflarea Graalului alchimic, adică a aurului interior, simbol al unității regăsite, disimulate în spatele oglinzii de plumb, sursă a dualității.

Putem înțelege Referențialul Arhetipurilor Personale ca fiind Tarotul primei șanse. Prima șansă este potențialul fiecăruia, așa cum este el exprimat de Magician. Având acest potențial înnăscut, „cel mai bine partajat lucru din lume,” orice om poartă în sine posibilitatea de a se realiza... Marea crimă a acestei lumi este „asasinarea lui Mozart”.

Referențialul Arhetipurilor Personale ne învață că dispunem de toată competența necesară, că punctele noastre de sprijin se află în interiorul nostru; precum lăcustele, putem regăsi în noi energia de a ne propulsa peste obstacole.

Parcursul drumului din Tarot ne ajută să înțelegem mai bine sufletul lumii și interacțiunea noastră personală cu acesta. El este doar un element ajutător, să nu ne păcălim, nimeni și nimic nu va putea înlocui vreodată trăirea individuală a iubirii, suferinței și fuziunii.

Referențialul Arhetipurilor Personale reprezintă recitirea sufletului fiecăruia dintre noi, acea porțiune de dimensiuni microscopice din marele cosmos, încă legată de ego, de analiză, de fragmentare, de mental, de discordie.

Îl configurăm ca o cruce formată din treisprezece Arcane Majore, fiecare conținând o propunere.

